

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА БЕЗБЕДНОСТИ
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Одлуком Наставно – научног већа Факултета безбедности од 09.05.2017. године именована је Комисија за оцену докторске дисертације кандидата **Веселина Вељовића** под насловом: **”Капацитети Црне Горе у одговору на регионалне безбједносне пријетње“**, у следећем саставу:

- 1) др Зоран Драгишић, редовни професор
- 2) др Зоран Кековић, редовни професор
- 3) др Драган Симеуновић, редовни професор

Комисија је темељно прегледала и проучила наведену докторску дисертацију и на основу изнетог мишљења чланова Комисије Наставно – научном већу подноси следећи:

**РЕФЕРАТ
о завршеној докторској дисертацији**

I Основни подаци о кандидату и дисертацији

Кандидат је, уз пријаву докторске дисертације, приложио биографију, уверење о стеченом академском звању магистра правних наука и нацрт пројекта докторске дисертације.

Кандидат мр Веселин Вељовић завршио је Војну академију копнене војске у Београду са просечном оценом 8.3.

Постдипломске студије похађао је на Правном факултету Универзитета Црне Горе у Подгорици, где је одбранио магистарски рад на тему „Међународно признање државе у међународном јавном праву“.

Након завршетка Војне академије, па све до септембра 1992. године, службовао је у извиђачко-диверзантским јединицама ЈНА, када је постављен за командира станице полиције у Центру безбедности Пљевља. У периоду од 1995. па до 2005. године кандидат је био постављен за комаданта Специјалне антитерористичке јединице. Након тога, од 2005. године све до 2011. године обављао је функцију директора полиције Црне Горе, а затим је до 2014. године био постављен за саветника за област одбране и безбедности председника Црне Горе Филипа Вујановића. Од 2014. године обавља функцију секретара Савета за националну безбедност Црне Горе.

Кандидат је носилац бројних признања међу којима се посебно издвајају: Орден заслуга за област одбране и безбедности првог степена, додељен од стране председника Црне Горе Филипа Вујановића; Плакета Савеза удружења бораца НОР-а и антифашиста Црне Горе, за заслуге у развоју и унапређењу антифашизма у Црној Гори.

Кандидат је објавио више стручних радова у полицијским часописима „Информатор“ и „Полицијски гласник“, аутор је рецензије за књигу „Блиска борба“ аутора Жељка Спалевића; написао је предговор за „Законик у кривичном поступку – приручник за полицијске службенике“ групе аутора. У циљу научног и стручног усавршавања кандидат је похађао више међународних стручно-специјалистичких курсева и семинара у земљи и иностранству који третирају област тероризма као глобални безбедносни изазов.

Докторска дисертација кандидата мр Веселина Вељовића под насловом **„Капацитети Црне горе у одговору на регионалне безбједносне пријетње“** написана је на укупно 317 страна основног текста. У попису коришћене литературе наведено је укупно 387 библиографских јединица и то 159 књига, монографија, уџбеника и зборника радова, 102 научна чланка и прилога, 56 докумената (споразуми, повеље, резолуције,

декларације, стратегије, одлуке, програми, извештаји) међународних организација и државних институција и невладиних организација Црне Горе и других земаља, као и 69 извора са интернета. Поменуте библиографске јединице су као извори цитиране у оквиру 719 фуснота.

Докторска дисертација садржи девет међусобно повезаних основних поглавља: *Уводна разматрања* (стр. 4-22), *Појам безбједности* (стр. 22-120), *Савремени изазови, ризици и пријетње за безбједност Црне Горе* (стр. 120-181), *Нормативни и институционални оквир за одговор на регионалне изазове ризике и пријетње за безбједност Црне Горе* (стр. 181-196), *Институционални оквир за одговор на безбједносне изазове, ризике и прејтње за безбједност Црне Горе* (стр. 196-240), *Ванинституционални одговор на безбједносне изазове, ризике и пријетње за безбједност* (стр. 240-251), *Оквири за сарадњу у борби против регионалних безбједносних изазова, ризика и прјетњи* (стр. 251-270), *Анализа капацитета Црне Горе за одговор на регионалне изазове, ризике и пријетње* (стр.270-292), *Резултати истраживања* (стр. 292-296) *Закључак* (стр. 296-301), *Прилози* (301-305) и *Литература* (стр. 305-317).

II Предмет и циљ докторске дисертације

Предмет истраживања су савремени безбедносни изазови, ризици и претње, њихови извори и манифестације, као и стратегијска одређења и капацитети државе Црне Горе да у савременим условима одговори на ове безбедносне изазове, ризике и претње. У свакодневном животу често се употребљавају изрази *изазов*, *ризик* и *претња*, првенствено да упозоре на постојећу или могућу опасност за безбедност људи, објеката, институција, средстава и других вредности. У теорији и пракси безбедности такво значење представљају синтагматски појмови – изазови, ризици и претње безбедности или безбедносни изазови, ризици и претње. Иако је реч о само једној од могућих класификација, која потиче из англосаксонске безбедносне теорије и праксе, она се код нас увелико „одомаћила“, потискујући остале, па и традиционалне поделе угрожавајућих појава на оружане и неоружане, спољне и унутрашње.

Ови степени угрожавања су градирани према критеријумима интензитета деструктивности и извесности наступања. Конкретније речено: изазови безбедности су појаве чија су

штетност и извесност наступања реални али, на наведеној скали појава, најмање вероватни. То су природне појаве, друштвени односи и техничко-технолошки процеси чије је постојање (само по себи) деструктивно, у границама је толерантне прихватљивости, јер не угрожава озбиљно виталне вредности, али је вероватно да би у будућности могло произвести појаве угрожавања безбедности са знатно озбиљнијим и тежим последицама. Реч је о угрожавајућим феноменима са највећим степеном општости и најнижим интензитетом непосредне деструктивности.

Капацитети Црне Горе за одговор на регионалне безбедносне претње одређени су у систему националне безбедности. Систем националне безбедности представља синтезу свих подсистема у друштву, јер он осигурава темељне услове за опстанак и развој једног друштва, квалитет живота и деловање у смеру повећања отпорности државе и друштва на различита угрожавања, те отклањања последица које проузрокују извори угрожавања.

Према Стратегији националне безбедности Црне Горе, систем националне безбедности чини функционално јединство свих елемената државе ради обезбеђења заштите националних интереса и вредности Црне Горе. Структуру система националне безбедности чине институције и органи државе који управљају, планирају, организују, усклађују и остварују мере и активности у систему безбедности. Основни елементи система националне безбедности су: Скупштина Црне Горе, Председник Црне Горе, Влада Црне Горе, Савет за одбрану и безбедност, снаге безбедности, снаге за деловање у ванредним ситуацијама, Агенција за националну безбедност, као и тужилаштво и судови.

Функционално интегрисани систем националне безбедности Црне Горе обухвата снаге безбедности, тј. војску и полицију, али и друге снаге и субјекте интегрисаног одговора на савремене изазове, ризике и претње безбедности: снаге за деловање у ванредним ситуацијама, Агенцију за националну безбедност, државно тужилаштво, судове, привредна друштва, агенције за приватно обезбеђење објеката, грађане, локалну самоуправу и друге установе и организације од значаја за безбедност и одбрану који своје безбедносне и одбрамбене задатке извршавају на основу Устава и закона.

У оквиру докторске дисертације спроведено је у основи контекстуално истраживање базирано на описивању облика истраживаних појава и начина на који се оне манифестују, кроз испитивање искуства субјеката и начина на који они посматрају и разумеју појаве које су предмет истраживања. На овај начин је постигнут генерални циљ

истраживања – продубљено разумевање појава, укључујући сагледавање и мапирање опсега, димензија и позиција у оквиру истраживаног процеса, идентификацију и дефинисање одговарајућих типологија, као и поређење добијених налаза са постојећим знањем о истраживачком проблему. Планирано истраживање је делимично имало и евалуциони карактер, у смислу идентификације фактора који процес разумевања регионалне безбедности у Црној Гори и земљама у њеном окружењу, те улогу међународних организација у том процесу.

Сложеност проблематике је захтевала интердисциплинарни приступ, будући да предмет, садржај и истраживачко подручје рада спадају у више научних дисциплина из корпуса наука безбедности, политичких, социолошких и правних наука.

III Основне хипотезе од којих се полази у истраживању

Имајући у виду предмет истраживања, општа хипотеза истраживања би гласила: Црна Гора поседује капацитете који омогућавају пружање адекватног одговора на савремене безбедносне претње које потичу из региона.

У односу на овако постављену општу хипотезу, посебне хипотезе су следеће:

Прва посебна хипотеза

Капацитети безбедности Црне Горе способни су да одговоре на све постојеће изазове, ризике и претње у остваривању задовољавајућег стања безбедности државе и да истовремено анализирају и адаптирају своје способности у зависности од тога какве тенденције претње испољавају.

Друга посебна хипотеза

Безбедносне претње из региона пројектују се на територију Црне Горе и утичу на умањење безбедности Црне Горе како самостално тако и у синергији са претњама које се испољавају на националном нивоу.

Трећа посебна хипотеза

Сарадња на регионалном нивоу са државама Западног Балкана доприноси увећању безбедности Црне Горе.

Свака од посебних хипотеза је у хипотетичком оквиру истраживања разрађена са појединачним хипотезама. У закључним разматрањима дисертације, посебна пажња посвећена је објашњењу резултата истраживања, те је констатовано да су све хипотезе од којих се пошло у истраживању научно потврђене или делимично потврђене, са чиме је сагласна и ова комисија.

Природа и комплексност предмета истраживања определили су приступ ка мултиметодском, највећим делом квалитативном истраживању, које је укључивало примену разних стратегија за систематско прикупљање, организацију и интерпретацију података из различитих извора. Извори података и обухват истраживања били су прилагођени претежно квалитативном методолошком приступу.

Истраживање је започето применом метода секундарне анализе посредних извора података, која подразумева коришћење већ постојећих скупова података (документи из различитих институционалних извора, статистички извештаји, доступни подаци полицијских и безбедносних служби, подаци са интернета, базе података из других истраживања), њихово тумачење, извођење налаза или примену аналитичких процедура које претходно нису коришћене. Овај методолошки поступак је укључивао проналажење и сређивање извора, њихову критичку анализу и синтезу чињеница и теоријских оцена које се односе на предмет истраживања. Наведеним методом је остварен увид у документа у којима постоје основе за остваривање дубљих и ширих сазнања о капацитетима Црне Горе да одговори на регионалне безбедносне претње. Тежиште анализе садржаја је било усмерено ка квалитативној анализи, док је квантитативна заступљеност садржаја третирана као споредна. Сређивањем, обрадом и анализом прикупљених података створени су услови за верификацију хипотеза логичким доказом.

У ограниченој мери је коришћен и метод научног посматрања, односно планираног прикупљања података систематичним и сврсисходним посматрањем и опажањем појава од значаја за предмет истраживања, с циљем установљавања правилности и образаца.

На основу анализе квалитативних података, која подразумева организацију података добијених истраживањем, њихову редукцију, као и поређење са почетном теоријом и радним хипотезама, сортирани су, категоризовани и смислено кодирани квалитативни подаци о предмету истраживања, који су затим коришћени за поткрепљивање или оповргавање хипотеза. Квалитативна анализа која је спровођена

током истраживања обухватила је типолошки модел, индуктивну анализу, интерпретативну анализу, политичку анализу и примену постструктуралистичког приступа.

IV Кратак опис садржаја дисертације

У **првом**, уводном **поглављу** докторске дисертације (стр. 4-22) су, уз категоријално одређење фундаменталних појмова, формулисани проблем, предмет и циљеви истраживања, хипотетички оквир, методе и технике истраживања, као и очекивани резултати и научни допринос истраживања.

У **другом поглављу**, које носи назив *Појам безбједности* (стр. 22-120) анализирани су теоријске контроверзе везане за појам безбедности, као централни појам ове докторске дисертације. Питање безбедносних изазова, ризика и претњи, њихово савремено разумевање и покушај проналажења институционалних одговора на њих представља главну преокупацију кандидата у овом поглављу. У савременом тумачењу теорија безбедности, осим традиционалног схватања националне безбедности, нивои и анализе обухватају и појединачну, друштвену, регионалну, међународну и глобалну безбедност. Предмет овог рада подразумева преплитање националне и регионалне безбедности, кроз анализу капацитета Црне Горе, који су превасходно капацитети њеног система националне безбедности, за одговор на регионалне безбедносне претње. Теорија секуритизације је допринос Копенхагенске школе безбедности савременом дискурсу безбедности који кандидат користи да би објаснио које појаве и процесе можемо сматрати регионалним безбедносним претњама. Секуритизација првенствено подразумева појам којим се разјашњава да је у безбедносном смислу угрожена нека витална вредност за безбедност друштва, државе или њеног територијалног интегритета. Кандидат у својој анализи секуритизације, користећи Бузанов теоријски приступ овом појму, говори о спектру у којем се спроводи овај процес, па тако прво поље спектра описује као сферу у којој није политизовано одређено питање и карактерише је то да се држава не бави одређеним питањем, као и околност да то „одређено питање“ није укључено у јавну расправу; следеће поље спектра се односи на политизовање одређеног питања којим се управља из политичког система, а такво питање захтева извесно ангажовање државе кроз

доношење одлука, обезбеђење и расподјелу средстава, док као врло ретку активност помиње и облик јавног управљања; и последње поље спектра се односи на активност секуритизације где се питању даје безбедносни значај који је уследио поступком политизације питања у којој је оно дефинисано као претња „опстанку референтног објекта“, где је свакако референтни објекат једна од вредности која се секуритизује.

У **трећем поглављу** које носи наслов *Савремени изазови ризици и претње безбједности Црне Горе* (стр. 120.-181.) најпре је извршена SWOT анализа која обухвата снаге, слабости, могућности и претње. Анализа је као главну снагу Црне Горе утврдила њену јасно дефинисану спољну политику која има укључење Црне Горе у евроатлантску заједницу као стратешки циљ. Црна Гора остварује циљеве своје безбедносне политике применом стратегије сарадње на националном и међународном плану; на националном плану, свеобухватна и флексибилна безбедносна сарадња састоји се из додељивања специфичних задатака и одговарајућих ресурса различитим субјектима који доприносе безбедности на различитим нивоима, уз међусобно координисану сарадњу у њиховом распоређивању у оквиру интегрисаног система; сарадња на унутрашњем и међународном плану претпоставља сталне и интензивне активности на модерновању и функционалности ресурса. Црна Гора ће предузимати све неопходне мере у циљу редуковања ризика и заштите државе, њених институција и становништва од приетњи за безбедност, успостављањем ефикасног система безбедности и стварањем поверења и партнерства с другим земљама и међународним организацијама. Као главне слабости анализа је утврдила широк спектар изазова, ризика и приетњи по безбедност Црне Горе које носе брзе промене, непредвидивост, сложеност и умањење значаја географског растојања. Географски положај Црне Горе може имати неповољан утицај у односу на кризе у непосредном окружењу, ширем подручју, као и из области које обухватају Блиски исток, Кавказ и северну Африку, где се констатује да се на наведеним просторима, дестабилизованим кризама, сукобима, демографским растом и смањивањем стратешких ресурса (вода, енергија), све се израженије испољавају транснационалне претње и могућност преношење криза према европском континенту; пролиферација оружја за масовно уништење; последице процеса глобализације, као и проблеми транзиције: растућа глобална разлика између богатих и сиромашних земаља, са политичким последицама те

неравноправности, као и економски и социјални проблеми, могу негативно утицати и на економске интересе и развој Црне Горе. Хемијске, биолошке, нуклеарне и радиолошке катастрофе, епидемије, као и последице тероризма могу створити ризике и претње по безбедност Црне Горе. Савремени изазови, ризици и претње, посебно асиметричне пријетње, могу имати утицај и на безбедност Црне Горе. Прилике Црне Горе у области регионалних изазова, ризика и претњи се виде у њеном географском положају и економским потенцијалима. Географски положај Црне Горе употпуњује се констатацијама да је реч о региону који су у протеклом периоду захватиле динамичне промене, смањење војних ефектива у региону и процеси интеграције земаља Западног Балкана у НАТО и ЕУ, политика поверења, сарадње и партнерства, утичу на закључак да је опасност од војне пријетње Црној Гори значајно смањена. Претње се у анализи преузимају из Стратегије националне безбедности Црне Горе. Западни Балкан је још увијек оптерећен догађајима из прошлости и нерешеним проблемима, што може бити повод нестабилности на мањим подручјима; иако трају вишедеценијски процеси који за циљ имају смањења војних ефектива у региону, додајући томе процес интеграције земаља у НАТО и ЕУ, као и развијање политике поверења, сарадње и партнерства, опасност од војне претње Црној Гори, иако значајно смањена, у будућности се не може искључити; интензивирање транснационалних ризика и претњи у региону и шире, а прије свега међународни тероризам и организовани криминал, могу негативно утицати на националну безбедност Црне Горе; међународни тероризам и организовани криминал представљају озбиљну пријетњу међународном миру и безбједности, ове појаве, без обзира на то је ли њихов извор у непосредном окружењу или ван њега, реални су безбедносни ризици и пријетње за Црну Гору; природне, техничко-технолошке катастрофе могу створити ризике и претње за безбедност Црне Горе; вишак застарелог наоружања и муниције представља значајан безбједносни ризик за Црну Гору; организовани криминал и последице које он доноси (дестабилизација државних институција, нарушавање правног поретка, нарушавање економског система и корупција) представљају безбедносни ризик за Црну Гору; безбедносни ризици и приетња Црној Гори такође су: кријумчарење опојних дрога, оружја, илегалне миграције, трговина људима; еколошке приетње светској безбедности произлазе из низа проблема као што су: глобално загревање, количина емисије штетних гасова, уништавање озонског омотача, смањење плодних пољопривредних површина и

резерви питке воде. Наведени проблеми могу нарушити стабилност и безбедност појединих делова света, а такви поремећаји се могу одразити и на глобалну безбедност, па тако и безбедност Црне Горе; Црна Гора, повећањем коришћења информатичких технологија, постаје угрожена у подручју информатичке безбедности. Саобраћајна инфраструктура, телекомуникациона мрежа, здравствени и социјални систем, финансијски систем и снабдевање само су нека од подручја чије се функционисање може ограничити или потпуно парализати деловањем компјутерског криминала.

Четврто поглавље дисертације, *Нормативни и институционални оквир за одговор на регионалне безбедносне изазове, ризике и претње* (стр. 181.-196.) Бави се уставноправним оквиром Црне Горе за одговор на регионалне безбедносне претње; Стратегијским документима од значаја за националну безбедност и међународноправним оквиром на основу кога се успоставља регионална безбедност. Као посебно важан део уставноправног оквира кандидат истиче део Устава Црне Горе који се односи на њену спољну политику. У делу „Односи са другим државама и међународним организацијама“ у члану 15 се наводи да Црна Гора развија пријатељске односе са другим државама, регионалним и међународним организацијама на принципима и правилима међународног права. Даље се декларише да Црна Гора може ступати у међународне организације и да ће Скупштина одлучити о начину приступања Европској унији. Овај члан се закључује констатацијом да Црна Гора не може ступати у савез са другом државом којим губи независност и пуни међународни субјективитет. Из овога је важно закључити да те одредбе пружају перспективу за регионалне, европске и глобалне политичке и војне интеграције Републике Црне Горе, од којих су тренутно најзначајније ЕУ и НАТО.

У **петом поглављу**, које носи назив *”Институционални оквир за одговор на регионалне изазове, ризике и претње за безбедност Црне Горе“* (стр. 196.-240.), анализирана је улога оружаних снага, система унутрашње безбедности, који се састоји од полиције и правосуђа и система за управљање у ванредним ситуацијама.

Црногорски модел система безбедности има три равни: стратегијску, оперативну и оперативно-тактичку. У стратегијској равни су постављени Скупштина Црне Горе, Савет за одбрану и безбедност, Влада Црне Горе, Веће за националну безбедност. На

оперативном нивоу система налазе се Биро за оперативну координацију активности органа обавјештајно-безбедносног сектора, тужилаштво, судство, Министарство правде, Министарство унутрашњих послова и Управа полиције, Министарство одбране и Војска, Агенција за националну безбедност, Управа за спречавање прања новца и финансирање тероризма, Дирекција за заштиту тајних података, Пореска управа и Управа царина.

На оперативно-тактичком нивоу система функционишу Министарство унутрашњих послова и Управа полиције, Агенција за националну безбедност, Војска Црне Горе, Управа за спречавање прања новца и финансирање тероризма, Дирекција за заштиту тајних података, Пореска управа и Управа царина. Кандидат у овом поглављу детаљно анализира сваки од елемената система националне безбедности Црне Горе и улогу коју тај елемент има у одговору на регионалне безбедносне претње по безбедност Црне Горе. Комисија сматра да се овај део рада истиче својим квалитетом и да је кандидат, анализирајући надлежности и међусобне односе појединих елемената система националне безбедности Црне Горе, успео да објасни каква је њихова улога и колики су им капацитети да одговоре на безбедносне претње Црној Гори, што чини централно питање ове докторске дисертације. Овим поглављем потврђена је прва посебна хипотеза.

Шесто поглавље, под насловом *Ванинституционални оквир за одговор на регионалне изазове, ризике и пријетње безбједности Црне Горе* (стр. 240.-251.) посвећено је анализи тзв. „ванинституционалних капацитета“. Под ванинституционалним капацитетима Стратегија националне безбедности Црне Горе подразумева локалну самоуправу, медије, привредна друштва и безбедно самоорганизовање грађана. Комисија је имала резерве према коришћењу израза „ванинституционални“, када је у питању локална самоуправа, али је стала на становиште да се овај термин користи као технички, с обзиром да је употребљен у Стратегији националне безбедности. Институционални оквир једне државе за супротстављање изазовима, ризицима и претњама за безбедност представља компоненту која је носилац супротстављања, међутим, значајан сегмент у овом делу активности свакако представљају и ванинституционални чиниоци безбедности који представљају цивилно друштво, а где као најзначајнији фигуришу: локална самоуправа, медији, привредни субјекти (кроз област приватне безбједности) и безбедно самоорганизовање грађана. Дисперзија надлежности државних институција, која је на

међународном нивоу започета почетком осамдесетих година прошлог вијека и која је додатно ојачана либералним процесима, омогућила је јачање капацитета цивилног друштва у овој области, и то у различитим сферама. Овдје посебно треба посматрати ове процесе кроз призму јачања цивилне безбедности, која, као млада научна дисциплина, има све значајније место и улогу у наукама безбедности и даје свој допринос целокупној безбедности државе и друштва.. Цивилну безбедност први пут званично помињу Уједињене нације средином деведесетих година као компоненту од значаја за безбедност држава кроз потребу успостављања и унапријеђења цивилних капацитета у безбедносној сфери.

Цивилну безбедност чине социјетална, или друштвена безбедност и појединачна, или људска безбедност, док се као посебне целине овог подсистема националне безбедности кристалишу приватна и корпоративна безбедност, које су у протеклом периоду значајно развијају и на простору Западног Балкана. Овде пре свега треба нагласити њену (цивилна безбедност) вандржавну димензију, имајући у виду непрестано „сукобљавање“ националне и цивилне безбедности. Овим поглављем кандидат употпуњава слику свих капацитета којима држава Црна Гора, али и црногорско друштво, располажу у одговору на безбедносне претње које долазе из региона. Овим поглављем кандидат делимично потврђује општу хипотезу, а у потпуности другу посебну хипотезу.

У седмом поглављу, које носи назив *Оквири за сарадњу у борби против регионалних изазова, ризика и претњи* (стр. 251.-270.) кандидат анализира сарадњу на регионалном нивоу и политику добросуседских односа и учешће у међународним мировним и хуманитарним операцијама. Регионалну сарадњу кандидат анализира кроз регионалне безбедносне оргаизације и иницијативе као што су: Брдо процес; Централноевропска иницијатива (CEI); Асоцијација шефова полиција Југоисточне Европе (SEPCA); Јадранско-јонска иницијатива (ЈИ); Регионална иницијатива за миграције, азил и избегла лица (MARRI); Центар за безбедносну сарадњу (RACVIAC); Савет за регионалну сарадњу (RCC); Регионални центар за спровођење закона у Југоисточној Европи (SELEC); Процес сарадње у југоисточној Европи (SEECF); Споразум о слободној трговини (CEFTA) и Игманска иницијатива. Ове иницијативе и оргаизације чине институционални оквир у коме државе региона имају могућност да заједничким

деловањем одговоре на регионалне претње које угрожавају сваку појединачну државу и регион у целини. У овој, веома озбиљној, анализи кандидат указује на могућности које свака од регионаних иницијатива и организација пружа у одговору на регионалне безбедносне претње, али и показане слабости и ограничења која морају бити узета у обзир у процени капацитета и домета сваке од регионалних иницијатива и регионалне безбедности у целини. Кандидат, сасвим исправно по мишљењу комисије, закључује да свака држава мора пре свега да се ослони на властите капацитете и да само јачањем властитих безбедносних капацитета може допринети регионалној безбедности. Регионална безбедност представља својеврстан дериват националних безбедности држава региона, а постојеће безбедносне иницијативе, уколико су успешне, могу допринети синергијском ефекту националних напора на успостављању регионалне безбедности.

Други стуб регионалне безбедности је учешће у међународним мировним и хуманитарним оперцијама. Кандидат веома исцрпно анализира све мировне и хуманитарне операције у којима учествује Црна Гора. Међународне мировне операције у којима заједно учествују државе региона доприносе развијању интероперабилности снага безбедности, што директно утиче на повећавање капацитета за одговор на регионалне безбедносне претње. Поред тога, успех међународних мировних операција доприноси глобалној безбедности и смањењу ризика по регион, што је директан бенефит за сваку државу и регион у целини. Посебан значај за развој регионалне безбедности има чињеница да су све државе региона или чланице или партнери НАТО. Програми сарадње у оквиру НАТО представљају идеалан оквир за развој регионалне безбедности, успостављање поверења, јачање интероперабилности и свеукупно повећање капацитета сваке државе и региона у целини да одговори на регионалне изазове, ризике и претње.

У **осмом поглављу** дисертације под насловом „*Анализа капацитета Црне Горе у одговору на регионалне ризике, изазове и претње*“ (стр.270.-292.), кандидат анализира капацитете Црне Горе у одговору на сваки безбедносни изазов, ризик и претњу који су у претходним поглављима дисертације препознати као „регионални“. Капацитети који се анализирају су: Капацитети за борбу против тероризма; Капацитети за борбу против организованог криминала; Капацитети за борбу против ширења оружја за масовно

уништење; Капацитети за одбрану земље; Капацитети за безбедност граница и Капацитети за управљање ванреним ситуацијама. Посебна вредност овог дела дисертације огледа се у компаративној анализи капацитета Црне Горе са истоврсним капацитетима Србије и Хрватске, као две најважније државе региона.

У **деветом поглављу** докторске дисертације, под насловом *Резултати истраживања* (стр. 291.-296.), на основу резултата спроведених истраживања, кандидат сумира добијене налазе и запажања, износи опште закључке и даје одговарајуће сугестије и предлоге.

На крају, у **десетом поглављу**, *Литература* (стр. 305.-317.), систематизован је списак референци и извора релевантних за реализацију ове дисертације.

V Остварени резултати и научни допринос дисертације

Докторска дисертација мр Веселина Вељовића имала је за циљ да истражи капацитете Црне Горе за одговор на регионалне безбедносне изазове, ризике и претње. Истраживање у области капацитета Црне Горе у одговору на регионалне безбедносне претње представљало је комплексну активност чији се основни циљ огледао у припреми референтног оквира чију базу представља теоријски приступ у тумачењу појма безбедности и савремених изазова, ризика и претњи за безбедност Црне Горе и за регион Западног Балкана, са освртом на садашње, али и могуће будуће факторе унутрашњег и спољашњег угрожавања система националне и регионалне безбедности. Истраживање представља даљи допринос у погледу приказа нормативног оквира за супротстављање Црне Горе регионалним безбедносним изазовима, ризицима и пријетњама који су представљени кроз приказ стратешких докумената, преко уставноправног и међународног законодавног оквира који су неопходни за супротстављање овим претњама. Референтни оквир је употпуњен сегментом истраживања који се односио на институционалне и ванинституционалне оквире у одговору Црне Горе на безбедносне изазове, ризике и претње, и сарадњом у супротстављању и борби против регионалних претњи. Конзистентност овом истраживању дала је анализа капацитета Црне Горе у одговору на регионалне безбедносне претње која је извршена у односу на већ поменуте сегменте

референтног оквира. У истраживању се на целовит начин врши приступ и обрада веома сложене, осетљиве и актуелне области, али и области од великог значаја када су у питању капацитети Црне Горе у одговору на регионалне безбедносне претње. Припремљени референтни оквир, сем квалитетног пресека теоријских и нормативних сегмената и приказа капацитета Црне Горе, нуди јасну слику у овој области у односу на реаговање на унутрашњем плану, као и на капацитете за реаговање на спољном плану, у смислу сарадње и партнерства, пружајући могућност да у будућим и евентуалним даљим истраживањима у овој области послужи као подесна платформа за даља научна истраживања и научни допринос у области наука безбедности.

Сходно дефинисаном предмету, проблему и циљевима истраживања, научно теоријски допринос дисертације у наукама безбедности се огледа у следећем:

- изабрана је комплексна област за истраживање, мултидисциплинарна и динамична по својој природи. Извршена је научна дескрипција повезаности историјског, геополитичког, друштвеног, безбедносног и економског миљеа у коме је крајем XX и почетком XXI века егзистира Западни Балкан, из чега проистичу регионални изазови, ризици и претње;
- описивањем облика истраживаних појава и начина на који се оне манифестују, те испитивањем искуства субјеката и начина на који они посматрају и разумеју појаве које су предмет истраживања, продубљено је њихово разумевање, укључујући сагледавање и мапирање опсега, димензија и позиција у оквиру истраживаног процеса, идентификацију и дефинисање одговарајућих типологија, као и поређење добијених налаза са постојећим знањем о истраживачком проблему;
- идентификоване су, анализирани и научно синтетизоване карактеристике стања, проблема и трендова у функционисању система националне безбедности Црне Горе, али и других држава региона, као неопходног предуслова за разумевање капацитета Црне Горе за одговор на регионалне безбедносне изазове, ризике и претње;
- на систематичан начин приказани су и анализирани сви безбедносни изазови, ризици и претње који се у релевантним документима држава региона препознају као претња регионалној безбедности;

- на основу компаративне анализе истих типова података у више ентитета, дошло се до научне дескрипције стања, проблема и перспектива у даљем развоју регионалне безбедности и оцењени су досадашњи домети регионалних организација и иницијатива на уостављању регионалне стабилности и безбедности;
- спроведеним теоријским и емпиријским истраживањем су проширена и систематизована научна сазнања о регионалној безбедности као средњем нивоу међународне безбедности који повезује националну и глобалну безбедност;
- истраживање је остварило и евалуациону улогу, будући да су идентификовани фактори који процес регионалне сарадње у области безбедности, чине успешним или неуспешним. Поред тога извршена је евалуација капацитета сваког елемента система националне безбедности Црне Горе у одговору на регионалне изазове, ризике и претње;
- на основу теоријског и емпиријског истраживања дефинисане су мере и поступци који су неопходни за унапређење капацитета Црне Горе у одговору на процењене безбедносне изазове, ризике и претње, али и мере које треба да допринесу ефикасности постојећих регионалних безбедносних иницијатива;
- сходно изнетом, спроведено истраживање, поред теоријског, има и свој друштвени значај, јер представља допринос унапређењу и операционализацији практичних мера и активности надлежних институција на даљем унапређењу регионалне безбедности.

Иако су теме које се односе регионалну безбедност Балкана већ биле предмет различитих домаћих и страних истраживања у последњим деценијама, до сада није било истраживања која су проблем регионалне безбедности посматрала из позиција појединачне државе и процене њених капацитета да одговори на регионалне претње властитој безбедности. Ово истраживање представља новост јер је угао посматрања регионалне безбедности померен са међународног на национални план. Регионалан и међународна безбедност се у овом истраживању третирају као својеврсни деривати националне безбедности, а регионалне безбедносне иницијативе и организације као оквир за сарадњу националних система безбедности и простор за развијање

интероперабилности, што свакако чини оригиналан и савремен приступ у разумевању националне, регионалне и међународне безбедности.

Имајући све то у виду, проблематика којом се бави докторска дисертација спада у ред истраживаних, али недовољно истражених проблема, не само код нас већ и у свету. Комплексност предмета истраживања и методе које су примењене у истраживању допринели су расветљавању проблематике која на овај начин није раније обрађивана. Сходно томе, Комисија констатује да докторска дисертација кандидата мр Веселина Вељовића представља значајан допринос научном сазнању у области наука безбедности.

VI Закључак и предлог Комисије

Кандидат мр Веселин Вељовић испунио је све формалне услове за пријаву докторске дисертације на Факултету безбедности. На основу анализе и критичке оцене докторске дисертације, Комисија је једногласно закључила:

1. Докторска дисертација **”Капацитети Црне Горе у одговору на регионалне безбједносне пријетње“**, кандидата мр Веселина Вељовића је урађена у складу са одобреном пријавом на коју је сагласност дало Наставно научно веће Факултета безбедности и Стручно веће Универзитета у Београду. Предмет пријављене докторске дисертације је друштвено и научно релевантан.

2. Дисертација по свом садржају, методолошком приступу, добијеним резултатима и предложеним мерама представља свестрану, комплексну и критичку анализу регионалне безбедности и капацитета Црне Горе да одговори на регионалне безбедносне претње.

3. Поред научно теоријског, дисертација има и друштвено практични допринос, будући да су изведени теоријски оквир и резултати емпиријског истраживања од значаја за операционализацију практичних мера и активности на даљем унапређењу капацитета Црне Горе да одговори на регионалне безбедносне претње и капацитета регионалне безбедности у целини.

4. На основу укупне анализе текста дисертације, кроз јасан и прегледан ток излагања изложен је низ релевантних научних и стручних информација које су систематизоване, уопштене и повезане у компактну целину, као основа за будућа истраживања. Комисија једногласно оцењује да докторска дисертација кандидата мр

Веселина Вељовића представља оригинално и вредно дело настало као резултат самосталног истраживачког рада.

Имајући у виду наведене констатације и значај истраживања, Комисија позитивно оцењује урађену докторску дисертацију и једногласно Наставно научно већу Факултета безбедности Универзитета у Београду

ПРЕДЛАЖЕ

1. да Научно наставно веће Факултета безбедности Универзитета у Београду прихвати позитивну оцену докторске дисертације кандидата мр Веселина Вељовића под насловом: **”Капацитети Црне Горе у одговору на регионалне безбједносне пријетње“**,

2. да стави на увид јавности оцењену дисертацију и саму оцену у законом предвиђеном року и да своју одлуку о оцени дисертације за јавну одбрану упути Већу научних области правно економских наука Универзитета у Београду, ради давања сагласности на исту, и

3. да по добијеној сагласности Већа научних области правно економских наука Универзитета у Београду, образује Комисију за одбрану и одобри јавну одбрану ове докторске дисертације.

У Београду, 10. мај 2017.

КОМИСИЈА

1. др Зоран Драгишић, редовни професор

2. др Желимир Зоран Кековић, редовни професор

3. др Драган Симеуновић, редовни професор